

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1948

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΟΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Κ' ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

[Ο ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ]

Στην πέμπτη επέτειο από το θάνατο του Κωστή Παλαμά, προσέρχεται και η «Νέα Έστία», μαζί με το Έθνος όλκληρο και μαζί με τους πνευματικούς μας ανθρώπους που περισσότερο από τον άπλον ιερέα του λυρισμού βλέπουν στο έργο του την πιο μεγάλη και την πιο υπεύθυνη συνθετική μορφή μιας εποχής, προσέρχεται και η «Νέα Έστία» και του αφιερώνει σελίδες της, παρουσιάζει ανέκδοτους στίχους του, θυμίζει γνώμες του και έντολές του, όχι όμως για να προσθέσει τη φωνή της σε μιαν επανάληψη, όχι για να μείνει πιστή σ' έναν τύπο, αλλά για να κάνει ουσιαστικότερο ένα χρέος που πάει να γίνει άπλη και άγονη συνήθεια και για να δείξει το δρόμο για μια νέα αποτίμηση του εθνικού κεφαλαίου που διατηρείται από το 1943 άκέραιο μα και ακίνητο και ανεκμετάλλευτο, — για μιαν αποτίμηση σημερινή και στενά δεμένη με την ελληνική ζωή της δραματικής αυτής ώρας.

Τα πέντε χρόνια που έχουν περάσει από τις μεταμεσονύχτιες εκείνες ώρες που αποχαιρέτησε ο Παλαμάς την Ελλάδα και τον κόσμο, βαθιά πικραμένος γιατί άφηγε και την Ελλάδα και τον κόσμο σε πυκνό σκοτάδι, τα πέντε αυτά χρόνια δέ θα ήταν, σε άλλους καιρούς, αρκετά για να θεωρηθεί απαραίτητη ή τουλάχιστον δικαιολογημένη μια έρευνα του έργου του με νέα κριτήρια και μια τοποθέτηση της γενικότερης προσφοράς του. Άς μην ξεχνάμε όμως ότι τα πέντε αυτά χρόνια αρχίζουν από ημέρες μεγάλου εθνικού κινδύνου και τελειώνουν άπάνω στην πιο τραγική κρίση που γνώρισε ο τό-

πος μας από τότε που κέρδισε πάλι τη λευτεριά του, κι άς μη βγάσουμε ούτε στιγμή από το νου μας ότι ο Ποιητής, για να φτάσει από το Φεβρουάριο του 1943 στο Φεβρουάριο του 1948, πρέπει να περάσει από γεγονότα κι από κόσμους που άπλώνουν την ημέρα σε χρόνο και το χρόνο σε αιώνα.

Μια νέα, λοιπόν, παρουσία του Κωστή Παλαμά μας χρειάζεται, δηλαδή μια παρουσία που ν' αποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες, που να έρχεται φορτωμένη με πείρα και με προπολεμική Ελλάδα αλλά και να μην ξαφνιάζεται από την Ελλάδα του 1948, που να έχει να δώσει συμβουλές στον Έλληνα άφου ζήσει μαζί του άκόμη μια φορά τη μοίρα του και το δράμα του, το αιώνιο και το σημερινό, και που να μπορεί ν' αφήσει έντολές στον άνθρωπο του 1948 και της εποχής αυτής των ριζικών ανασυνθέσεων ή να ανανεώσει και καλύτερα να προβάλλει όσες έντολές είναι σκορπισμένες σ' ένα άπέραντο έργο.

Δέν ξεχνώ, αυτή τη στιγμή που ζητώ την ουσιαστική επιστροφή στον Κωστή Παλαμά για να δώσω περιεχόμενο σε μια συνήθεια του πνευματικού μας κόσμου και για να πάω όλόισα στην πιο μεγάλη και σημερινή εθνική ανάγκη, δέν ξεχνώ και πόσες εργασίες έγιναν πριν κ' έπειτ' από το Φεβρουάριο του 1943 για να πετύχουν αυτή την παρουσία και να την κάνουν αισθητή σε όλο τον ελληνικό κόσμο, και πόσους δρόμους της άνοιξαν με τον κριτικό τους ένθουσιασμό ή και με την καλόπιστη άρνησή τους. Και μερικές πιστεύω πως όχι μόνο δέν άχρηστεύτηκαν από τον κατακλυσμό των γεγονότων αλλά εξακολουθούν να μένουν βέλη καθο-

δηγητικά μέσα στην καταχνιά και προλαβαίνουν επικίνδυνες παραπλανήσεις γύρω από την ποιητική πολιτεία του Κωστή Παλαμά, που δεν έχει μιὰ μόνο πύλη. Ωστόσο, οἱ περισσότερες ἀπὸ τις ἐργασίες αὐτῆς ἔγιναν καὶ εἶχαν τὴν ἐπίδρασή τους σ' ἐποχὴ πού σήμερα τὴν βλέπουμε σὰν ἀντικρουμένη ὄχθη. Ὅ,τι ὅμως μᾶς χρειάζεται καὶ ὅ,τι θὰ ἀνανεώσει τὴν πρόσφορὰ τοῦ Κωστή Παλαμά στὸ Ἔθνος, εἶναι τοῦτο ἀκριβῶς: ἡ μεταφορὰ τοῦ στὴν ὄχθη ὅπου βρισκόμαστε σήμερα. Κι ἄς μὴν ἀνησυχεῖ κανεὶς: ἡ μεταφορὰ αὐτὴ δὲ θὰ εἶναι μετακομιδὴ λειψάνων ἀλλὰ μιὰ νέα παρουσία, πού εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ πάλι θὰ τὴν αἰστανθοῦμε, μὲ τὸν τρόπο του, φυσικά, ὁ καθένας, μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία του καὶ μὲ τὴν εὐαισθησία του, καὶ πάλι θὰ ζητήσουμε ἀπ' αὐτὴν λύσεις προβλημάτων καὶ ἀκατάλυτες ἀλήθειες, πού νὰ μένουν ὀρθιες μέσα στὴν ἐλληνικὴ καὶ στὴν παγκόσμια ἀναταραχὴ.

Μαντεύω κάποιες ἀνησυχίες, ἀλλὰ δὲν ἔχω καὶ κανένα λόγο νὰ τις παραμερίσω. Θὰ ποῦν ἴσως μερικοί: εἶναι σωστὸ νὰ κριθεῖ πάλι ὁ Ποιητὴς σὲ ὦρα φοβερῶν παθῶν καὶ ἀσυγκράτητου κοχλασμοῦ, πού τίποτα δὲ σέβεται καὶ ὅλα θέλει νὰ τὰ καταλύσει; Μὰ τὸ ἐκλεκτὸ μέταλλο στὴ μεγάλη φωτιὰ δείχνει τὴν ἀντοχὴ του. Κι ὁ Ποιητὴς, πού μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὸ Ἔθνος του, πέφτει σ' αὐτὴ τὴ φωτιὰ καὶ δὲν καίγεται, πέφτει καὶ κραυγάζει, πέφτει καὶ

πάλι ὀρθώνεται, καὶ σαλπίζει, καὶ διαλαλεῖ, καὶ σκαλίζει τὶς νέες κάθε φορὰ ἐντολές του ἀπάνω στὶς ἱερὲς πλάκες πού παραδίδει ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ. Ὅσοι αἰσθάνονται δέος μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία, δὲν ἔχουν δώσει ὀλόκληρη τὴν ἐμπιστοσύνη τους στὸν Κωστή Παλαμά, κι ἄς φωνάζουν ὅτι εἶναι πιστοί, κι ἄς φλυαροῦν ἀπάνω ἀπὸ τὶς ὑποθήκες του.

Ἡ Ἑλλάδα χρειάζεται, σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη ὦρα, ὅλες τὶς δυνάμεις της, ὅλες τὶς μνημεις, ὅλους τοὺς θρύλους, ὅλες τὶς σεβάσιμες μορφές της. Χρειάζεται τὸν Κωστή Παλαμά μὲ ὅλη τὴν πανοπλία του. Κ' οἱ ἄξιοι ἄς προσέλθουν νὰ φορέσουν αὐτὴ τὴν πανοπλία, νὰ τὴν ὑψώσουν στὸν ἐλληνικὸ ἥλιο, γιὰ νὰ δείξουν τὴ λάμψη καὶ τὴν ὁμορφιά της καὶ νὰ τολμήσουν μιὰν ἀπὸ τὶς μάχες, πού ὀφείλουν νὰ δώσουν καὶ μὲ τὰ δικά τους καὶ μὲ ξένα ὄπλα, δηλαδή μὲ τὴν παράδοση πού τοὺς ἀνήκει καὶ τοὺς προσφέρει πείρα ἀλλὰ καὶ τοὺς φορτώνει εὐθύνες.

Βέβαια, μὲ τὴ νέα παρουσία πού ζητᾶμε, θὰ κριθεῖ πάλι ὁ Κωστὴς Παλαμάς, — ἀν θὰ κερδίσει ὁ λυρικὸς περισσότερο ἢ ἡ συνθετικὴ πνευματικὴ μορφή δὲν ξαίρω, — θὰ κριθοῦν ὡστόσο καὶ τὰ χέρια πού θὰ τὸν κρατήσουν ψηλὰ καὶ θὰ τὸν προβάλλουν ὄχι πιά σὰν ἐπέτειο ἀλλὰ σὰν ἀξία ἐλληνικὴ.

Ἔτσι ὅμως νιώθω τὴν ἐπιστροφή στὸν Ποιητὴ.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

Ὁ ποιητὴς εἶν' ὁ μεγάλος πατριώτης.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ